

JOHN KATZENBACH

Profesorius

TYTO ALBA

JOHN KATZENBACH

Profesorius

R O M A N A S

Iš anglų kalbos vertė
Ina Rosenaitė

VILNIUS 2014

1

VOS DURYS PRASIVĖRĖ, jis suprato, kad jam galas.

Tai buvo justi iš greitai nusuktų akių, lengvo pečių kumtelėjimo, iš nervingų skubotų daktaro žingsnių kabinete. Jo galvoje ėmė suktis keli klausimai: *kiek laiko dar liko? ar bus labai baisu?*

Atsakymų ilgai laukti neprireikė.

Adrianas Tomas žiūrėjo, kaip neurologas pakilnoja jo tyrimų rezultatus ir atsisėda prie savo didžiulio ąžuolinio rašomojo stalo. Tada atsilošia krėsele, palinksta į priekį, pakelia akis ir sako:

– Tyrimų rezultatai leidžia atmesti daugelį dažnai pasitaikančių diagnozių...

To Adrianas ir tikėjosi. Magnetinis rezonansas. Elektrokardiograma. Elektroencefalograma. Kraujas. Šlapimas. Ultragarsas. Smegenų tomografija. Krūva kognityviųjų funkcijų tyrimų. Praėjo jau devyni mėnesiai nuo to laiko, kai jis pastebėjo užmirštą tai, kas paprastai lengvai prisimenama – tarkim, nuėjo į ūkinių prekių parduotuvę ir susivokė stovintis tarp lempučių lentynų ir *visiškai nežinantis*, ko atėjo nusipirkti; arba tada, kai pagrindinėje miesto gatvėje susitiko ilgametį kolegą, su kuriuo dvidešimt metų dirbo gretimuose kabi-

netuose, ir niekaip negalėjo prisiminti jo vardo. O dabar, prieš šešias dienas, jis visą vakarą maloniai šnekučiavosi su seniai mirusia žmona namo, kuriame jiedu gyveno atsikraustę į Vakarų Masačusetsą, sve-tainėje. Ji net sėdėjo savo mėgstamame karalienės Onos stiliaus raš-tuoto gobeleno krėslė prie židinio. Paskui jis aiškiai suvokė, kas čia nutiko, ir suprato, kad jokia smegenų sandaros spalvota nuotrauka ar kompiuterinis vaizdas nieko neparodys. Ir vis dėlto pareigingai už-sirašė neatidėliotino vizito pas savo interną, o tas kaipmat pasiuntė jį pas specialistą. Adrianas kantriai atsakė į visus klausimus ir leidosi maigomas, badomas ir peršviečiamas rentgenu.

Per tas pirmąsias minutes pribloškiamo suvokimo, kai mirusi žmona išnyko iš akių, jis pamanė, kad paprasčiausiai kraustosi iš pro-to, – o kaip kitaip nemoksliskai pasakyti apie psichozę ar šizofreniją? Bet vėlgi, jis visai *nesijautė* esąs beprotis. Tiesą sakant, jautėsi kuo puikiausiai. Nieko rimta, tarsi tos valandos, praleistos šnekantis su žmogumi, mirusiu prieš trejus metus, buvo dažnas ir malonus įpro-tis, o pokalbis net labai panašus į tuos, kuriais jie džiaugėsi per visą savo santuoką. Jiedu kalbėjosi apie stiprėjantį jo vienišumą ir kodėl jam vertėtų eiti *pro bono* padėstytojauti universitete, nors po jos mir-ties išėjo į pensiją. Aptarė naujausius filmus, įdomias knygas ir ką jis turėtų gimtadienio proga nusiųsti dukterėčioms į Kaliforniją. Padis-kutavo, ar jiems nevertėtų šiomet kelioms savaitėms nuvykti pailsėti į Menkių kyšulį birželį, pradėjus migruoti melsviesiems ir dryžuo-tiesiems ešeriams ir dar neužplūdus minioms paplūdimiautojų su šaltkrepsiais ir skėčiais nuo saulės.

Sėdėdamas priešais neurologą jis sau galvojo, jog padarė didžiulę klaidą net pamanęs, kad toji haliucinacija reiškia ligą, ir kad jam visai nevertėjo dėl šito taip išsigąsti ir net bėgti pas daktarus. Reikėjo apie tai galvoti kaip apie privalumą. Dabar jis visiškai vienas, ir būtų labai malonu, jei jo gyvenime, kad ir kiek jo liko šioje žemėje, vėl būtų kadaise mylėti žmonės, nesvarbu, gyvi ar ne.

– Jūsų simptomai leidžia manyti...

Jis nenorėjo klausytis to daktaro, skausmingos, nesmagios minos perkreiptu veidu, be to, daug jaunesnio už jį patį. Labai nesąžininga, pamanė jis, kad toks jaunas žmogus gauna pranešti jam, kad tuoj mirs. Čia turėtų būti koks nors žilagalvis, į Dievą panašus gydytojas pompastišku, daugelio metų patirties nuvargintu balsu, o ne toks nervingai krėsle besisupantis, vos pradinę baigęs cyplys.

Sterilus, ryškiai apšviestas kabinetas su įrėmintais diplomais ir medinėmis lentynomis, pilnomis medicinos knygų, kurių, jis net neabejojo, tas daktaras nė nebuvo atsivertęs, jam atrodė bjaurus. Adrianas suprato, kad šitas daktaras iš tų, kuriems informaciją geriau susirasti spustelėjus kelis kompiuterio ar *BlackBerry* klavišus. Apsidairęs jis pagalvojo, kad šitame kabinate nepakenčiamai švaru ir tvarkinga, tarytum čia būtų užginta natūrali netvarka ir mirtinos ligos. Pažvelgė gydytojui per petį, pro langą, ir pamatė varną, tupinčią ant žaliuojančio gluosnio šakos. Jam pasirodė, tarsi tas daktaras dudentų kažkokiam tolimame pasaulyje, kuriam jis nuo šiol nebeprisiklauso. Na, gal tik labai maža dalimi. Nereikšminga dalimi. Sekundę jis įsivaizdavo, kad jam, užuot klausiusis daktaro, reikėtų klausytis tos varnos, o pasakui apstulbo iš sutrikimo, mat jam pasirodė, kad *būtent ta varna* su juo ir kalbasi. O to, griežtai pasakė jis sau, negali būti, todėl nuleido akis ir prisivertė sutelkti dėmesį į gydytoją.

– ...man labai gaila, profesoriau Tomai, – lėtai pratarė neurologas, atsargiai rinkdamasis žodžius. – Tačiau manau, kad jums progresuoja gana reta liga – demencija su Levio kūneliais. Ar žinote, kas tai yra?

Jis žinojo, kažkiek. Kartą ar kelis girdėjęs tą terminą, nors iš karto ir negalėjo prisiminti kur. Gal kuris universiteto psichologijos katedros darbuotojas pavartojo jį per kokį susirinkimą, norėdamas pateisinti kokį tyrimą ar pasiskųsti dėl stipendijos paraiškos procedūrų. Gal prisiminė jį iš jaunystės, kai dirbo karo veteranų ligoninėje. Šiaip

ar taip, papurtė galvą. Verčiau jau išgirsti viską be pagražinimų iš geriau nusimanančio, net jei tas daktaras ir gerokai per jaunas.

Žodžiai krito į tarpą tarp jųdviejų, klojo stalą tarsi nuolaužos po sprogimo: *Negrižtama. Progresuojanti. Spartus blogėjimas. Haliucinacijos. Kūno funkcijų nykimas. Kritinio suvokimo praradimas. Trumpalaikės atminties praradimas. Ilgalaikės atminties praradimas.*

Ir galiausiai mirties nuosprendis:

– ...man labai nesmagu jums tai pranešti, bet paprastai kalbame apie penkerius–septynerius metus. Gal. O aš manau, kad ta liga jums prasidėjo jau prieš kurį laiką, taigi čia būtų maksimumas. Be to, dauguma atvejų viskas vyksta daug daug greičiau...

Daktaras minutėlę patylėjo, o paskui labai nuolankiai pratarė:

– Jei norėtumėt pasikalbėti su kitu gydytoju...

Kam, paklausė jis savęs, *kam man dukart išgirsti tą pačią blogą naujieną?*

O paskui dar vienas smūgis, kurio kažkiek tikėjosi:

– ...Pasveikti neįmanoma. Yra keletas vaistų, galinčių palengvinti kai kuriuos simptomus – vaistai nuo Alzheimerio, atipiniai antipsichotikai nuo vizijų ir haliucinacijų, – bet nė vieni nieko negarantuoja, o dažnai nelabai ir padeda. Bet juos verta pabandyti ir pažiūrėti, gal pratęs funkcijas...

Adrianas, sulaukęs tos nedidelės progos, tarė:

– Bet aš nesijaučiu sergantis.

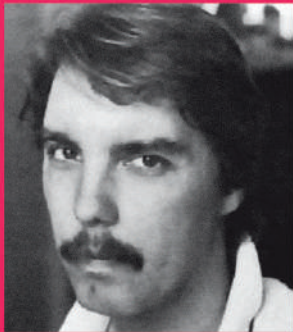
Neurologas linktelėjo.

– Tai, deja, irgi labai būdinga. Jūsų fizinė būklė, kaip žmogaus šešiasdešimties su viršum, puiki. Jūsų širdis kaip daug jaunesnio žmogaus...

– Daug bėgioju ir mankštinuosi...

– Ką gi, puiku.

– Vadinasi, esu pakankamai sveikas, kad pamatyčiau, kaip sugriūvu? Kaip žiūrovas pirmoje eilėje savo sunykimo spektaklyje?

John Katzenbach (Džonas Kacencbachas; g. 1950 m.) – vienas ryškiausių amerikiečių psichologinio trilerio meistrų. Žinias apie nusikaltimus, teisingumo sampratą ir rašymo įgūdžius jis įgijo dirbdamas teismo korespondentu Naujajame Džersyje ir Majamyje. Lietuvių kalba jau išleistos knygos „Analitikas“, „Kilnus tikslas“, „Ne tas žmogus“.

Dešimtoji J. Katzenbacho knyga „Profesorius“ – dar vienas įtampos kupinas trileris. Meistriškai parašytas, garantuojantis bemieges naktis ir krūpčiojimą, išgirdus bet kokį krebždesį. Tačiau drauge tai ir knyga, kelianti klausimus: kuo galime iš tiesų pasikliauti; kas yra tikra, o kas – tik mūsų fantazijos padarinys?

Su šiais klausimais susiduria du žmonės: psichologijos profesorius, vienišas pensininkas, kuriam diagnozuota senatvinė demencija, ir Dženiferė, kaimynystėje gyvenanti paauglė. Du vieniši žmonės, turintys nedaug ką bendra. Tik vienatvę. Realybėje nesusigaudantis vyras ir mergina iš tiesų yra puikūs kandidatai tapti aukomis. Šįkart – iškrypėliškus žaidimus žaidžiančios porėlės, vyro ir moters, pagrobusių Dženiferę, kad paverstų ją žiauraus žaidimo heroje. Žaidimo, kuris jau baigėsi trijų merginų mirtimi...

Tačiau Dženiferė, kankinama pagrobėjų, turi netikėtą šansą išsigelbėti. Tik ar jai pavyks? Johnas Katzenbachas romane meistriškai auginą įtampą, kuriamą iš aukos, kankintojų ir profesoriaus pasakojimų, trindamas ribą tarp žiaurios realybės ir fikcijos bei vesdamas skaitytoją prie netikėtos atomazgos.

ISBN 978-9986-16-999-4

Galima pirkti tytoalba.lt